

Biologische veehouderij

Onderzoeksprogramma Biologische Veehouderij

Programma en looptijd

Dit onderzoeksprogramma is een samenwerking tussen Wageningen UR en het Louis Bolk Instituut en wil een bijdrage leveren aan de verdere ontwikkeling van een onderscheidende en robuuste biologische veehouderij. Het onderzoek spitst zich toe op de veehouderijsectoren: melkvee, varkens, pluimvee en geiten. Daarnaast zijn er gezamenlijke veehouderijthema's zoals introductie van onderscheidende biologische producten en inzicht krijgen in het bevorderen van weerstand van biologisch vee. Toegewerkt wordt naar direct toepasbare oplossingen die de duurzaamheid en/of de groei van de biologische veehouderij bevorderen. Ook is er aandacht voor innovatieve methoden of middelen in de biologische sector waarvan ook de gangbare veehouderij kan profiteren. Looptijd van 2005 t/m 2007.

Nieuwe aanpak

In 2005 is de biologische sector, veehouders en andere ketenpartijen, veel sterker betrokken bij het onderzoek. Dit resulteert in

- door praktijk gekozen onderzoeksthema's;
- directe begeleiding door de praktijk van het onderzoek;
- meer accent op verspreiding van kennis, zowel nieuwe en bestaande kennis als ervaringskennis uit de praktijk.

Uitvoering

Animal Sciences Group van Wageningen UR, Agrotechnology en Food Innovations van Wageningen UR en Louis Bolk Instituut

Meer info bij

Ina Pinxterhuis, t 0320 293 453
e ina.pinxterhuis@wur.nl
i www.biologischeveehouderij.nl

Onderscheidende zuivel

Melkveeouders willen graag aan de slag met onderscheidende kanten van biologische producten. Dat biedt de kans om een hogere prijs voor het product te krijgen. Kefir van biologische zuivelverwerker Vecozuivel is zo'n veelbelovend product vanwege zijn mogelijke positieve invloed op gezondheid. Wat komt er kijken bij de introductie en vermarkting van dit soort nieuwe producten? Welke instrumenten zijn hiervoor al beschikbaar? En welke informatie hebben verwerkers en retail nodig om steun te geven aan een (succesvolle) introductie? Met welke objectieve methoden kan positieve productkwaliteit gemeten en aan de consument verteld worden? Info: dick.stegeman@wur.nl.

Alternatieven voor nitriet?

Voor het gebruik van nitriet in biologische vleeswaren heeft de vleesverwerkende industrie een tijdelijke vrijstelling. Hoog tijd dus om te kijken of met minder nitriet (of zonder) gewerkt kan worden. Welke functies vervult nitriet en welke mogelijkheden zijn er om die functies te vervangen? In dit project maakt TNO momenteel vleeswaren met verminderde hoeveelheid nitriet om te zien hoe de vleeswaren zich houden (kleur, microben, oxidatie), al dan niet met bewuste bacteriële besmetting. Dit in vergelijking met commercieel verkrijgbare producten van vleeswarenbedrijven Meester Stegeman en Encebe. Als de resultaten in 2005 gunstig zijn, gaan deze partijen in 2006 op industriële schaal vleeswaren met verlaagde hoeveelheden nitriet produceren. Info: dick.stegeman@wur.nl

Hoe vermarkten we de positieve eigenschappen van biologische zuivel?

Strategieën bevordering diergezondheid in kaart

Afgelopen jaar is er kennis verzameld over verschillende alternatieve strategieën die effectief zijn voor een betere gezondheid van (biologische) melkkoeien. Vooral gaat het daarbij om uiergezondheid, para-TBC en parasitaire infecties. Een aantal middelen is getest in onderzoek naar bestrijding van uierontsteking (mastitis).
Info: aize.kijlstra@wur.nl

Alternatieven voor synthetische vitaminen in veevoer

Voor het gebruik van synthetische vitaminen in biologisch veevoer geldt een tijdelijke vrijstelling. Om te anticiperen op het verbod daarvan wordt op enkele melkveebedrijven getest wat de gevolgen zijn van het weglaten van deze synthetische toevoegingen. Er zijn gegevens over productie, voeding en vruchtbaarheid verzameld en bloedmonsters geanalyseerd op vitaminen. Op verschillende momenten zijn voedermiddelen getest op hun voederwaarde en vitaminengehalte, waarbij ook de teruggang in vitaminen tijdens de opslag in het stalseizoen is bepaald. In 2005 zijn ook bepalingen verricht bij enkele geitenbedrijven.
Info: gidi.smolders@wur.nl

Ook onderzoek voor biologische geitenhouderij

In 2005 is er in het onderzoek voor het eerst specifiek aandacht voor de biologische geitenhouderij, een groeiende tak in de biologische landbouw. Via een netwerk van bedrijven, Biogeit, worden verschillende onderwerpen aangepakt: optimalisatie van rantsoenen met 100% biologische grondstoffen en geen synthetische vitaminen, mogelijkheden en gebruik van homeopathie en terugdringen van maag-darmwormproblemen.
Info: n.vaneekeren@louisbolk.nl

De groeiende biologische geitenhouderij vraagt om specifieke kennis

Samen met veehouders de voerbenutting optimaliseren

Veel praktische kennis uit Bioveem

In Bioveem werken 17 biologische melkveehouders samen met onderzoek en voorlichting aan het versterken en ontwikkelen van deze sector. In 2005 komt er vanuit dit praktijknetwerk voor de bedrijfsvoering van (biologische) melkveehouders veel kennis beschikbaar zoals een bemestingsplanner met biologisch bemestingsadvies, een graanplanner voor eigen krachtvoerteelt, over optimaal klaveraandeel, over voerstrategieën bij 100% biologisch voer en mogelijkheden van homeopathie bij kalverdiarree. Ook is er aandacht voor de bedrijfsontwikkeling en -strategie van de verschillende Bioveembedrijven en een vergelijking van de economische resultaten t.o.v. gangbare melkveebedrijven. Info: bert.philipsen@wur.nl

Biologisch voer beter benutten

'Zowel op praktijkcentrum Aver Heino als op verschillende Bioveem-bedrijven kijken we al enkele jaren naar optimale voerstrategieën en rantsoenen. We richten ons daarbij met name op goede benutting van eiwit en voldoende voorziening van mineralen bij gebruik van 100% biologisch voer. We onderzoeken o.a. de inzet van eigen graan als krachtvoer, van teelt en conservering tot voederwaarde in het rantsoen. Samen met veehouders werken we aan optimalisatie van voerbenutting,' aldus onderzoeker Herman van Schooten. Info: herman.vanschooten@wur.nl

Optimaal bemesten

De biologische landbouw streeft naar 100% biologische grondstoffen dus ook naar 100% biologische mest. Daarom kreeg de afgelopen jaren het benutten van dierlijke (biologische) mest aandacht op Aver Heino en bij de Bioveembedrijven. In 2005 worden de al eerder ingezette proeven voortgezet, gericht op lange termijn effecten van bemesting. Gezocht wordt naar een optimale vruchtwisseling en het mestgebruik daarin, naar optimale bemesting van gras/klaver, naar toepassing van verschillende mestsoorten (varkens- en rundermest) en de effecten van spoorvorming op gras/klaver.
Info: n.vaneekeren@louisbolk.nl

Betere gezondheid biologische varkens

Op verschillende manieren is onderzoeker Monique Mul samen met houders van biologische varkens bezig meer grip te krijgen op het verbeteren van de gezondheid van biologische varkens. Mul: 'We testen kansrijke mogelijkheden om het aantal longaandoeningen bij biologische vleesvarkens terug te dringen. Ook pakken we het verminderen van het gebruik van allopathische middelen zoals antibiotica op door de effectiviteit van kruiden of paddestoelen, zogenaamde fytotherapeutische middelen, op infecties te onderzoeken. Daarnaast toetsen we een monitoringsysteem voor antibiotica'. Ook wordt ingespeeld op de wens van de biologische sector om het voortouw te nemen bij het uitbannen van onverdoofd castreren van biggen. Daarvoor wordt mede op basis van ervaringen van biologische varkenshouders de haalbaarheid van plaatselijk verdoofd castreren bekeken. Info: monique.mul@wur.nl

Biggensterfte op biologisch varkensbedrijf ligt 5 tot 20 procent hoger

Gedrag sturen door aangepaste huisvesting

Welke maatregelen werken om de overlevingskans van pasgeboren biggen te verhogen en hoe zorgen we ervoor dat vleesvarkens minder hun hok vervuilen? Door aanpassingen in huisvesting en bedrijfsvoering kan het gedrag van varkens gestuurd worden waarmee biggensterfte en hokvervuiling verminderen. Daarnaast kunnen hiermee verbeteringen worden gerealiseerd op het gebied van de gezondheid van het varken, voedselveiligheid, milieuverliezen, arbeidsomstandigheden en dierenwelzijn. Het effect op de bedrijfseconomie wordt niet uit het oog verloren. Info: herman.vermeer@wur.nl

Verhogen natuurlijke weerstand

Het bevorderen van de natuurlijke weerstand van dieren tegen ziekten is goed voor het dier. Het pakt ook positief uit voor de voedselveiligheid, omdat er minder geneesmiddelen nodig zijn. Het is dus veel waard te werken aan een bij het bedrijf passend dier dat door goede voeding en verzorging een optimale natuurlijke weerstand bereikt. Samen met InnovatieNetwerk Groene Ruimte en Agrocluster wordt de huidige kennis rond weerstand bij elkaar gebracht. "Daarnaast meten we de weerstand bij melkkoeien en pluimvee. Hiervoor gebruiken we naast geaccepteerde bepalingen ook nieuwe meer holistische benaderingen. Uiteindelijk willen we praktische handvatten ontwikkelen voor veehouders om de weerstand van hun dieren te kunnen inschatten en te kunnen verhogen", aldus Monique Bestman. Info: m.bestman@louisbolk.nl

Alternatieve bestrijding van plaagdieren

Ratten en muizen kunnen een rol spelen bij de overdracht van bepaalde infecties (Campylobacter, Salmonella en Toxoplasma) van dier naar mens. Van ratten is verder bekend dat ze drager zijn van de bacterie die bij de mens de ziekte van Weil kan veroorzaken. De biologische veehouderij staat door zijn open bedrijfsvoering, zoals de uitloop, meer bloot aan deze risico's. In dit project wordt gezocht naar effectieve bestrijdingsmethoden van plaagdieren, die diervriendelijker en milieubewuster zijn dan de reguliere waar vaak chemische middelen worden ingezet. Ook is er in dit, mede door Europese Unie gefinancierde, project aandacht voor het uitdragen van methoden die er voor zorgen dat er minder plaagdieren op en rond het bedrijf voorkomen. Info: aize.kijlstra@wur.nl

Met juiste voeding meer vlees

Met juiste voeding en goed management kan het vleespercentage bij biologische varkens hoger worden. Welke voedingsmaatregelen en welke bedrijfsvoering helpen daarbij? En welke zijn van belang bij het voorkómen van maag-darmstoornissen bij gespeende biggen? Technisch en economisch wordt gekeken welke mogelijkheden er zijn om 100% biologisch voer via eigen of regionale teelt in de bedrijfsvoering in te passen. Toegewerkt wordt naar praktische adviezen uit eerder uitgevoerd onderzoek naar ruwvoer- en grasopname. Info: carola.vanderpeet@wur.nl

In deze BOB het totale overzicht van de verschillende onderzoeksprojecten biologische veehouderij waaruit in de loop van 2005 praktische kennis beschikbaar komt. Met de sector vindt overleg plaats over de wijze waarop deze kennis verspreid gaat worden naar de verschillende doelgroepen.

Aanpak dioxine

Bekend is dat de uitloop van kippen kan leiden tot hogere dioxine- en PCB-gehalten in de geproduceerde eieren. De biologische sector wil er alles aan doen om 'schone' eieren aan de consument te leveren. Daarom is er onderzoek gaande naar effectieve maatregelen die het dioxinegehalte in eieren laag kunnen houden. Het gaat vooral om maatregelen die er voor zorgen dat kippen minder grond – naast voer de belangrijkste dioxinebron – naar binnen krijgen, zonder geweld te doen aan de biologische principes.

'We verwachten in de loop van 2005 meer zicht te hebben op factoren in de bedrijfsvoering die kunnen helpen om aan de dioxinenorm te voldoen. Daarover zullen we met biologische pluimveehouders via bijeenkomsten intensief contact aangaan', aldus onderzoeker Aize Kijlstra. Info: aize.kijlstra@wur.nl

Spelderholt doet bedrijfs-systeemonderzoek

Praktijkcentrum Spelderholt in Lelystad wil met het in 2004 gestarte biologische-pluimveehouderijonderzoek het verenippen minimaliseren en de diergezondheidsproblemen en milieuverliezen verminderen. Tal van zaken worden bekeken zoals aanpassingen van diertype, voerstrategieën, management van uitlopen en inrichting van huisvesting. In 2005 komt o.a. kennis beschikbaar over het effect van CCM (Corn Cob Mais) in het voer en het effect van 85% biologisch voer in kruimel- en meelvorm op technische resultaten, gezondheid en weerstand van leghennen. Info: thea.fiks@wur.nl

Praktijkvragen centraal in Ekopluijm

Hoe krijgen we een gezondere kip, welke alternatieve eiwitbronnen zijn er beschikbaar bij 100% biologisch voer, zijn er mogelijkheden om het risico van vogelpest te verlagen en hoe kunnen we de kwaliteit van het ei verbeteren. Dit zijn praktijkgestuurde vragen die Ekopluijm, het netwerk van biologische pluimveehouders, onderzoek en advies, aanpakt. Info: m.bestman@louisbolk.nl

Inspelen op verplicht gebruik 100% biologisch voer

Voeding van 100% biologische oorsprong voor leghennen kan leiden tot lagere eiproductie en meer verenippen. Wellicht zijn deze problemen op te lossen door een juiste samenstelling van het voer en voerstrategie, gecombineerd met het juiste type dier. Onderzoeker Thea Fiks: 'Hoewel we redelijk veel weten over de voeding van leghennen, is niet bekend hoe de dieren zullen reageren op 100% biologisch voer met een lager methioninegehalte, een voor kippen belangrijke vitamine. Ook weten we niet of gefaseerde voeding met verschillende vitaminegehalten leidt tot een beter verloop van het eigewicht. We onderzoeken dit in een proef op Praktijkcentrum Spelderholt'. Info: thea.fiks@wur.nl

Op zoek naar een gezondere kip

De reeks "Biologischonderzoekbericht" geeft een impressie van het onderzoek op het gebied van de biologische landbouw en voeding. Dit is een uitgave van het Innovatiecentrum Biologische Landbouw in opdracht van het onderzoeksprogramma Biologische Veehouderij van Wageningen UR en Louis Bolkinstituut, gefinancierd door het Ministerie van LNV. Het onderzoek past bij de doelstelling van de overheid om een biologisch landbouwareaal van 10% in 2010 te hebben. Meer info: www.biologischeveehouderij.nl of www.biologischelandbouw.net